

GIẢI PHÁP TĂNG CƯỜNG TIẾP CẬN THÔNG TIN DỰ THẢO CHÍNH SÁCH, PHÁP LUẬT CHO CÁC DOANH NGHIỆP VIỆT NAM

■ Liên đoàn Thương mại và Công nghiệp Việt Nam

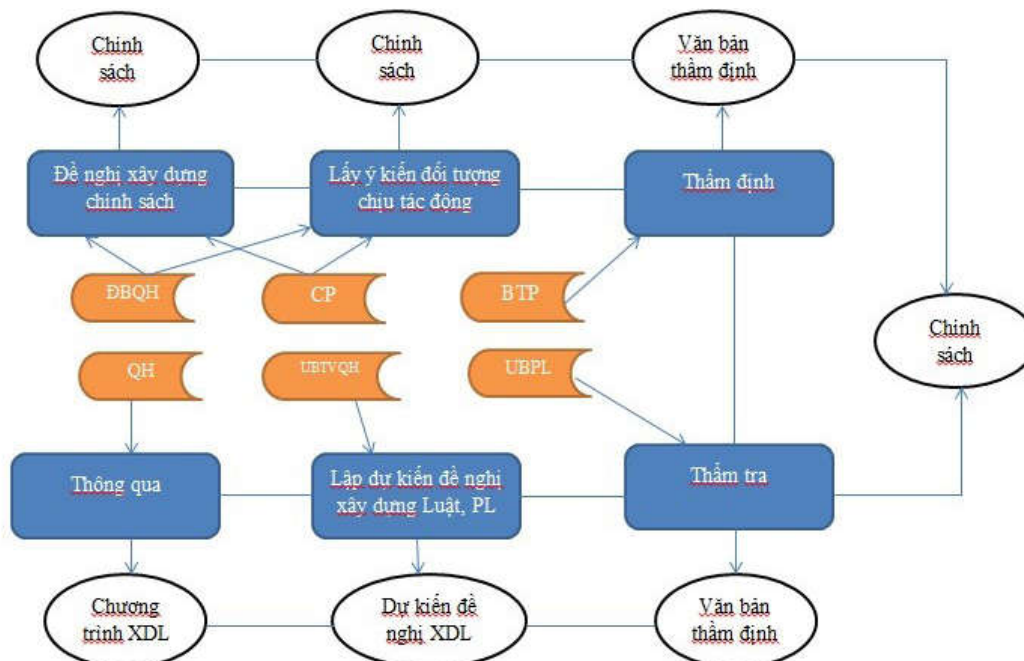
Từ năm 1998 đến nay, quy trình xây dựng văn bản quy phạm pháp luật được sửa đổi, bổ sung và thay thế nhiều lần (các năm 2002, 2008, 2015, 2020) theo hướng ngày càng minh bạch và cởi mở hơn, với việc ghi nhận sự tham gia của người dân, doanh nghiệp trong quá trình hoạch định chính sách của Nhà nước. Đây là điểm tích cực, thể hiện sự dân chủ, tiến bộ trong tư duy của các nhà làm luật. Vai trò của cộng đồng doanh nghiệp trong xây dựng pháp luật ngày càng được chú trọng và được đánh giá cao. Từ Nghị định số 161/2005/NĐ-CP ngày 27/12/2005 của Chính phủ quy định chi tiết và hướng dẫn thi hành một số điều của Luật Ban hành văn bản quy phạm pháp luật và Luật sửa đổi, bổ sung một số điều của Luật Ban hành văn bản quy phạm pháp luật, Nghị định số 24/2009/NĐ-CP ngày 05/3/2009 của Chính phủ quy định chi tiết và biện pháp thi hành Luật Ban hành văn bản

quy phạm pháp luật, cho đến Luật Ban hành văn bản quy phạm pháp luật năm 2015 đều ghi nhận trách nhiệm lấy ý kiến cộng đồng doanh nghiệp thông qua Liên đoàn Thương mại và Công nghiệp Việt Nam (VCCI) đối với các dự thảo (từ Luật Ban hành văn bản quy phạm pháp luật năm 2015 lấy ý kiến cả đề nghị xây dựng) văn bản quy phạm pháp luật.

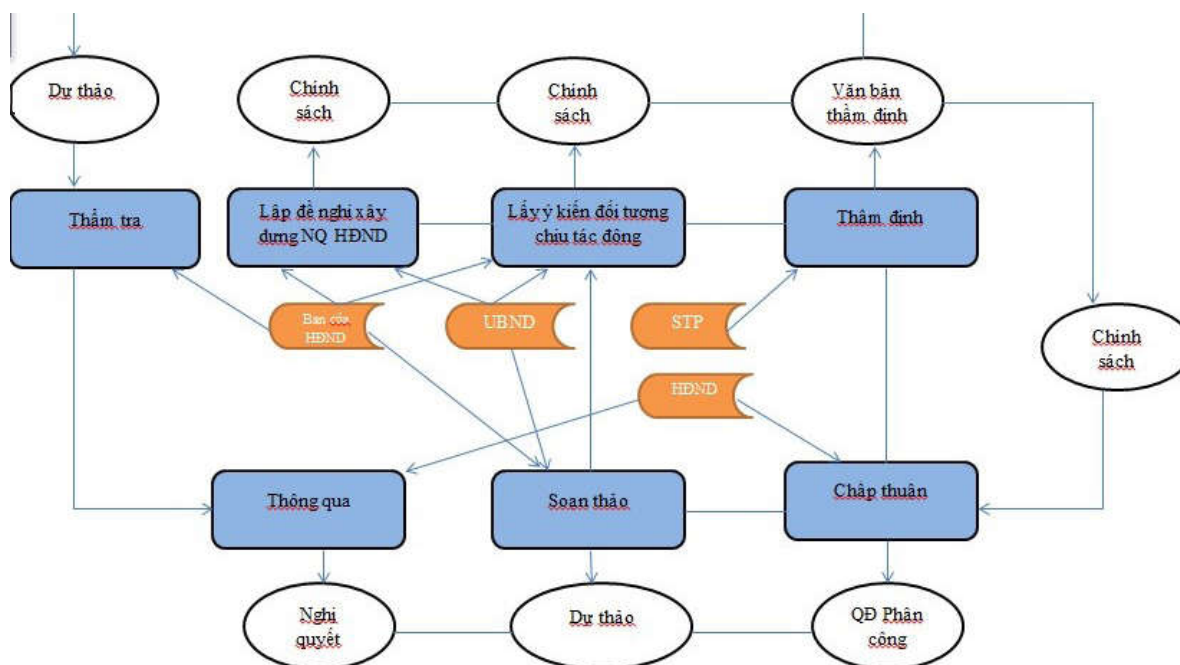
Luật Ban hành văn bản quy phạm pháp luật năm 2008 quy định về quy trình xây dựng văn bản, từ đề xuất sáng kiến, soạn thảo, xem xét cho đến ban hành và công bố văn bản quy phạm pháp luật, nhưng chưa tách bạch giữa quy trình xây dựng chính sách và quy trình soạn thảo văn bản. Luật Ban hành văn bản quy phạm pháp luật năm 2015 có bước tiến lớn là bổ sung quy trình hoạch định, phân tích chính sách trước khi soạn thảo văn bản quy phạm pháp luật theo hướng tách bạch với quy trình soạn thảo văn bản. Quy trình xây dựng chính sách được áp

dụng đối với luật, pháp lệnh và một số nghị định của Chính phủ, nghị quyết của Hội đồng nhân dân cấp tỉnh.

Quy trình xây dựng chính sách ở trung ương

Quy trình soạn thảo văn bản quy phạm pháp luật ở địa phương

Điều 28 Hiến pháp năm 2013 quy định: “1. Công dân có quyền tham gia quản lý nhà nước và xã hội, tham gia thảo luận và kiến nghị với cơ quan nhà nước về các vấn đề của cơ sở, địa phương và cả nước; 2. Nhà nước tạo điều kiện để công dân tham gia quản lý nhà nước và xã hội; công khai, minh bạch trong việc tiếp nhận, phản hồi ý kiến, kiến nghị của công dân”.

Điều 6 Luật sửa đổi, bổ sung một số điều của Luật Ban hành văn bản quy phạm pháp luật năm 2020 quy định về tham gia góp ý kiến xây dựng, thực hiện phản biện xã hội đối với đề nghị xây dựng dự thảo văn bản quy phạm pháp luật và dự thảo văn bản quy phạm pháp luật: “1. Mặt trận Tổ quốc Việt Nam, Phòng Thương mại và Công nghiệp Việt Nam, các tổ chức thành viên khác của Mặt trận và các cơ quan, tổ chức khác, cá nhân có quyền và được tạo điều kiện tham gia góp ý kiến về đề nghị xây dựng văn bản quy phạm pháp luật và dự thảo văn bản quy phạm pháp luật; 3. Trong quá trình xây dựng văn bản quy phạm pháp luật, cơ quan, tổ chức, đại biểu Quốc hội chủ trì soạn thảo và cơ quan, tổ chức có liên quan có trách nhiệm tạo điều kiện để các cơ

quan, tổ chức, cá nhân tham gia góp ý kiến về đề nghị xây dựng văn bản quy phạm pháp luật, dự thảo văn bản quy phạm pháp luật, để Mặt trận Tổ quốc Việt Nam thực hiện phản biện xã hội đối với dự thảo văn bản quy phạm pháp luật; tổ chức lấy ý kiến của đối tượng chịu sự tác động trực tiếp của văn bản quy phạm pháp luật; 4. Ý kiến tham gia về đề nghị xây dựng văn bản quy phạm pháp luật, dự thảo văn bản quy phạm pháp luật và ý kiến phản biện xã hội đối với dự thảo văn bản quy phạm pháp luật phải được nghiên cứu, giải trình, tiếp thu trong quá trình chỉnh lý dự thảo văn bản”.

Như vậy, doanh nghiệp, người dân có quyền và cần được tạo điều kiện để tiếp cận thông tin dự thảo chính sách, pháp luật một cách nhanh nhất, để có thể tham gia ý kiến đóng góp hoàn thiện chính sách, pháp luật, nâng cao nhận thức và sự đồng thuận trong thực thi sau này.

Truyền thông dự thảo chính sách xây dựng văn bản quy phạm pháp luật là nhiệm vụ quan trọng trong quá trình xây dựng và ban hành chính sách. Làm tốt công tác truyền thông dự thảo chính sách sẽ góp phần nâng cao chất lượng

chính sách, thể chế, tính khả thi của văn bản quy phạm pháp luật, tạo sự đồng thuận xã hội đối với những chính sách, quy định pháp luật cần phải ban hành hoặc điều chỉnh theo yêu cầu của thực tiễn cuộc sống, cũng như nâng cao ý thức tôn trọng, tuân theo pháp luật của người dân, doanh nghiệp.

Với tầm quan trọng đó, ngày 30/3/2022, Thủ tướng Chính phủ đã ban hành Quyết định số 407/QĐ-TTg phê duyệt Đề án “Tổ chức truyền thông chính sách có tác động lớn đến xã hội trong quá trình xây dựng văn bản quy phạm pháp luật giai đoạn 2022 - 2027” (sau đây gọi là Đề án 407). Một trong những quan điểm chỉ đạo là “Bảo đảm sự gắn kết chặt chẽ giữa công tác xây dựng pháp luật với công tác tổ chức thi hành pháp luật, phổ biến, giáo dục pháp luật; tạo cơ chế, điều kiện để người dân, tổ chức, doanh nghiệp góp ý, phản biện trong quá trình đề xuất chính sách, xây dựng văn bản quy phạm pháp luật theo hướng lấy người dân làm trung tâm, tăng cường dân chủ, phát huy quyền con người, quyền công dân trong tham gia quản lý nhà nước, quản lý xã hội, hướng tới xây dựng Nhà nước pháp quyền xã hội chủ

nghĩa của Nhân dân, do Nhân dân, vì Nhân dân”.

Đề án cũng xác định rõ truyền thông chính sách có tác động lớn đến xã hội trong quá trình xây dựng văn bản quy phạm pháp luật là hoạt động do các cơ quan, đơn vị, cá nhân chủ trì soạn thảo văn bản quy phạm pháp luật chủ động phối hợp với các cơ quan thông tin, báo chí và các cơ quan, tổ chức, cá nhân có liên quan thực hiện. Hoạt động này nhằm cung cấp thông tin rộng rãi về nội dung của dự thảo chính sách bằng các hình thức phù hợp, đúng quy định pháp luật đến đối tượng chịu sự tác động và toàn xã hội trên cơ sở tương tác, thông tin đa chiều; công khai, minh bạch nội dung tiếp thu, giải trình, dự kiến sửa đổi, bổ sung, hoàn thiện chính sách, thể chế bảo đảm bám sát mục tiêu của Đề án.

Theo Điều lệ được Thủ tướng Chính phủ phê duyệt, Liên đoàn Thương mại và Công nghiệp Việt Nam (VCCI) là tổ chức quốc gia tập hợp và đại diện cho cộng đồng doanh nghiệp, doanh nhân, người sử dụng lao động và các hiệp hội doanh nghiệp ở Việt Nam (sau đây gọi chung là cộng đồng doanh nghiệp) nhằm mục đích phát triển, bảo vệ và

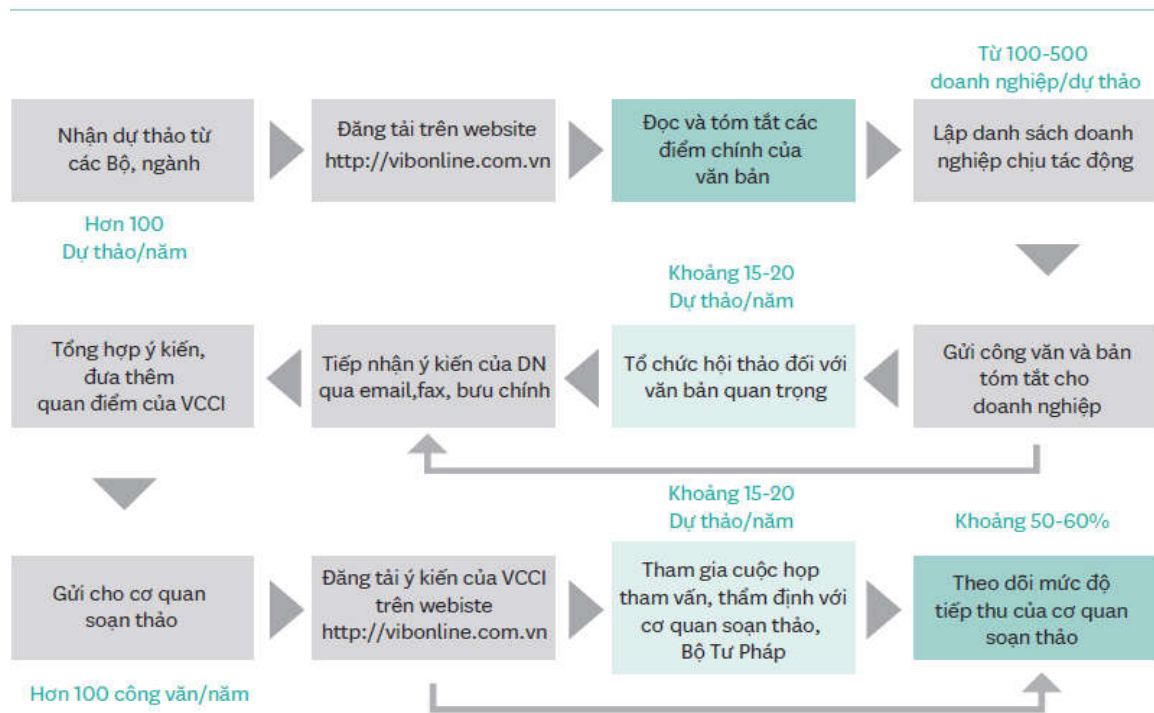
hỗ trợ cộng đồng doanh nghiệp, xây dựng quan hệ lao động tiến bộ, hài hòa và ổn định, góp phần phát triển kinh tế - xã hội của đất nước, thúc đẩy các quan hệ hợp tác kinh tế, thương mại và khoa học - công nghệ giữa Việt Nam với nước ngoài trên cơ sở bình đẳng và cùng có lợi, theo quy định của pháp luật. VCCI có nhiều nhiệm vụ, trong đó, hai nhiệm vụ rất quan trọng liên quan đến truyền thông dự thảo chính sách, pháp luật là:

(i) Tập hợp, nghiên cứu thực trạng và kiến nghị với Đảng và Nhà nước các vấn đề về pháp luật, chính sách, chiến lược phát triển kinh tế - xã hội nhằm cải thiện môi trường kinh doanh và xây dựng quan hệ lao động tiến bộ, hài hòa, ổn định; tổ chức các diễn đàn, đối thoại, các cuộc tiếp xúc, làm đầu mối liên kết các doanh nghiệp, làm cầu nối giữa cộng đồng doanh nghiệp với các cơ quan Đảng, Nhà nước và với các tổ chức có liên quan khác ở trong và ngoài nước để phối hợp triển khai, trao đổi thông tin, ý kiến và đề xuất các giải pháp xử lý vướng mắc, hoàn thiện chính sách, pháp luật liên quan đến doanh nghiệp, môi trường kinh doanh và quan hệ lao động.

(ii) Đại diện cho cộng đồng doanh nghiệp tham gia vào quá trình xây dựng ban hành văn bản quy phạm pháp luật có liên quan đến doanh nghiệp, hoạt động kinh doanh và quan hệ lao động dưới các hình thức khác nhau theo quy định của pháp luật.

Từ năm 2014, VCCI đã tiến hành khảo sát đối với 1.000 doanh nghiệp nhỏ và siêu nhỏ, có đến 20% doanh nghiệp “sẵn sàng góp ý tất cả các dự thảo, kể cả nội dung ít liên quan”, 45% doanh nghiệp “sẽ tham gia nếu vấn đề liên quan mật thiết đến hoạt động kinh doanh”, 32% doanh nghiệp chỉ tham gia nếu các quy định chưa hợp lý, gây khó khăn cho mình và chỉ một tỷ lệ rất nhỏ 4% doanh nghiệp là “không có nhu cầu tham gia ý kiến”. Tuy nhiên, cơ hội để tham gia không dễ dàng vì thiếu thông tin, thiếu năng lực...

Quy trình lấy ý kiến doanh nghiệp của VCCI cũng đã lồng ghép truyền thông dự thảo chính sách, pháp luật. Tại VCCI, quy trình này được xây dựng một cách bài bản, hoàn thiện dần theo quá trình lấy ý kiến doanh nghiệp và góp ý xây dựng pháp luật.

Từ thực tiễn thực hiện chức năng nhiệm vụ của mình, cũng như từ những phản ánh của cộng đồng doanh nghiệp, VCCI thực hiện và đề xuất một số giải pháp để tăng cường tiếp cận thông tin dự thảo chính sách, pháp luật cho các doanh nghiệp như sau:

1. Tổ chức diễn đàn, hội thảo, tọa đàm lấy ý kiến doanh nghiệp về dự thảo chính sách, dự thảo văn bản quy phạm pháp luật

Các diễn đàn, đối thoại doanh nghiệp là nơi diễn ra trao đổi ý kiến và thảo luận giữa các cơ quan quản

lý nhà nước chịu trách nhiệm xây dựng và/hoặc tổ chức thi hành chính sách, dự thảo văn bản quy phạm pháp luật và khối doanh nghiệp (gồm các doanh nghiệp, hiệp hội doanh nghiệp, chuyên gia/luật sư bảo vệ quyền lợi doanh nghiệp) và một số tổ chức, các chuyên gia, nhà hoạt động thực tiễn có liên quan tới vấn đề đưa ra thảo luận, nhằm hoàn thiện chính sách, dự thảo văn bản quy phạm pháp luật theo hướng tạo lập môi trường kinh doanh thuận lợi cho doanh nghiệp, bảo đảm quản lý nhà nước hiệu quả, hướng tới phát triển bền vững.

1.1. Ý nghĩa

Tổ chức diễn đàn, hội thảo lấy ý kiến doanh nghiệp là một trong những cách thức hiệu quả để các chính sách, quy định pháp luật được hoàn thiện trên cơ sở cân nhắc cẩn trọng lợi ích của các bên có liên quan, vì lợi ích chung của xã hội. Các diễn đàn, hội thảo lấy ý kiến về dự thảo chính sách, dự thảo văn bản quy phạm pháp luật là hình thức rất hiệu quả và được áp dụng trong nhiều trường hợp, đây là phương pháp có tính tương tác rất cao, thường có đủ thời gian chuẩn bị, nên ý kiến góp ý đa dạng, có chất lượng. Việc trao đổi, góp ý dự thảo chính sách, dự thảo văn bản quy phạm pháp luật cũng là hình thức truyền thông, phổ biến chính sách, pháp luật từ sớm, tạo đồng thuận cao hơn khi thực thi trên thực tế.

Các diễn đàn, đối thoại doanh nghiệp đem đến nhiều lợi ích đối với cả cơ quan nhà nước và cộng đồng doanh nghiệp như:

- Góp phần nhận diện tốt hơn những nút thắt, những vấn đề của môi trường kinh doanh hiện tại, cũng như việc thiết kế các biện pháp cải cách đáp ứng sự phát triển của kinh tế - xã hội.

- Nâng cao tính khả thi của các chính sách, pháp luật được ban hành.

Chỉ khi doanh nghiệp hiểu rõ chính quyền muốn đạt được mục đích gì từ các kế hoạch, biện pháp cải cách, thì họ mới dễ dàng chấp nhận và tuân thủ tốt hơn trên thực tế.

- Tăng cường tính minh bạch, quản trị tốt và nâng cao trách nhiệm giải trình trong quá trình xây dựng chính sách, pháp luật.

- Tạo môi trường kinh doanh thuận lợi bằng việc ủng hộ các sáng kiến cải cách, tạo động lực cũng như thúc đẩy tiến trình cải cách.

- Xây dựng lòng tin và nhận thức chung giữa khu vực công và khu vực tư - hai đối tác chính của quá trình phát triển.

Việc đối thoại cũng có một số lợi ích cụ thể đối với từng chủ thể tham gia vào hoạt động này:

- Đối với cộng đồng doanh nghiệp, đây là cơ hội đối thoại hiệu quả, trực tiếp, gần gũi giữa doanh nghiệp với cơ quan soạn thảo; có thể trực tiếp phản ánh những khó khăn, vướng mắc thực tiễn từ cơ chế, chính sách, thủ tục hành chính, từ thực thi các quy định pháp luật; được cung cấp, cập nhật thông tin về cơ chế, chính sách liên quan đến cộng đồng doanh nghiệp, để từ đó, tận

dụng tốt hơn những ưu đãi, hỗ trợ (nếu có) và tuân thủ tốt hơn các quy định pháp luật; có thể chuẩn bị chiến lược hoặc kế hoạch kinh doanh dài hạn của doanh nghiệp tốt hơn, nhờ việc nắm bắt thông tin về chính sách, pháp luật và hiểu rõ hơn những định hướng, chiến lược, cũng như những yêu cầu về mặt thể chế, chính sách.

- Đối với cơ quan chủ trì soạn thảo, có thể lắng nghe được ý kiến nhiều chiều, qua đó, có cái nhìn toàn diện đối với quy định của dự thảo; nắm bắt kịp thời những vướng mắc, khó khăn của cộng đồng doanh nghiệp trong hoạt động sản xuất kinh doanh, từ đó, có thể tháo gỡ những khó khăn, vướng mắc của cộng đồng doanh nghiệp (xác lập được kênh, cơ chế giải quyết kiến nghị của doanh nghiệp sau đối thoại); thu thập được ý kiến của đối tượng chịu tác động (doanh nghiệp) nhằm hoàn thiện những chính sách, pháp luật có liên quan đến cộng đồng doanh nghiệp... Đặc biệt là truyền thông, truyền tải được các thông tin cập nhật về cơ chế, chính sách tới khu vực doanh nghiệp, tăng cường ý thức tuân thủ pháp luật, thực hiện các quy định, chính sách của doanh nghiệp; đây cũng là cơ hội để

giải trình rõ những lý do về việc lựa chọn một chính sách, quy định cụ thể liên quan tới doanh nghiệp.

Đối thoại, hội nghị, hội thảo có sự tham gia của cơ quan soạn thảo/thẩm định, thẩm tra củng cố niềm tin của cộng đồng doanh nghiệp về quyết tâm và hành động thực tiễn của chính quyền trong việc tạo môi trường kinh doanh thuận lợi cho khu vực doanh nghiệp, đặc biệt là khu vực tư nhân hoạt động trên địa bàn hoặc trong một ngành nhất định.

Có một số hình thức tổ chức khác nhau, tùy vào bối cảnh, phạm vi, có thể tổ chức trực tiếp, trực tuyến hoặc kết hợp cả hai.

1.2. Tổ chức lấy ý kiến góp ý dự thảo chính sách, dự thảo văn bản quy phạm pháp luật

Thứ nhất, về nội dung truyền thông dự thảo chính sách, pháp luật có tác động rất quan trọng tới các doanh nghiệp. Theo Đề án 407, nội dung truyền thông dự thảo chính sách gồm các vấn đề chủ yếu: (i) Sự cần thiết ban hành chính sách; mục đích, quan điểm xây dựng chính sách; phạm vi điều chỉnh, đối tượng áp dụng của chính sách; (ii) Nội dung cơ bản của chính sách; (iii) Nội dung mới

hoặc sửa đổi, bổ sung, hủy bỏ, bãi bỏ so với quy định hiện hành về quyền, lợi ích hợp pháp và nghĩa vụ của người dân, tổ chức, doanh nghiệp; chú trọng các vấn đề khó, có nhiều ý kiến khác nhau; (iv) Các nội dung khác cần thông tin rộng rãi đến người dân, tổ chức, doanh nghiệp và toàn xã hội (nếu có).

Những nội dung này đều được VCCI đăng tải/thông tin trước cho các doanh nghiệp để biết và tham gia ý kiến một cách kỹ lưỡng nhất có thể.

Ưu tiên 1: Lựa chọn các vấn đề có ý nghĩa quan trọng cần góp ý (ví dụ, quy định có tác động xấu đến các doanh nghiệp cần kiến nghị sửa đổi hoặc bãi bỏ, hoặc quy định có tác động tốt cần được tiếp tục hoặc góp ý để đạt được mức cao hơn).

Ưu tiên 2: Lựa chọn những vấn đề quan tâm trùng hợp với vấn đề mà dư luận xã hội và/hoặc vấn đề mà cơ quan soạn thảo, ban hành chính sách đã lựa chọn. Sau khi đã lựa chọn, chủ đề thảo luận cần được nêu gọn lại cho súc tích, để việc thảo luận có trọng tâm và đi đúng hướng.

Thứ hai, về đối tượng tham dự

- Đại diện cơ quan nhà nước có liên quan (cơ quan soạn thảo/thẩm định/

thẩm tra trong trường hợp ban hành chính sách/văn bản mới; cơ quan quản lý liên quan trong trường hợp phản ánh bất cập của chính sách, pháp luật), các cơ quan nhà nước khác liên quan trong quá trình thực thi chính sách, quy định: Sự tham gia của nhóm này là điều kiện quan trọng đối với hiệu quả của hoạt động truyền thông chính sách; việc góp ý (tiếp nhận trực tiếp các góp ý tại hội thảo, trao đổi phản hồi) và thu hút sự quan tâm của các thành phần khác của hội thảo.

- Các doanh nghiệp phản ảnh thông tin từ thực tiễn hoạt động của doanh nghiệp và quan trọng hơn là để truyền thông, phổ biến, tuyên truyền và gia tăng sự quan tâm của doanh nghiệp về vấn đề chính sách, pháp luật liên quan. Bao gồm: Các doanh nghiệp chịu tác động trực tiếp và gián tiếp của dự thảo chính sách, pháp luật (trong nước vào nước ngoài, quy mô lớn và quy mô nhỏ, đang kinh doanh và tiềm năng kinh doanh, sản xuất và thương mại...).

- Các hiệp hội doanh nghiệp: Các doanh nghiệp, hiệp hội tham gia vào hoạt động xây dựng pháp luật còn nhiều hạn chế và chưa đều ở các lĩnh vực. Đặc biệt, đối với các doanh nghiệp nhỏ và

siêu nhỏ, chiếm đa số trong cộng đồng doanh nghiệp Việt Nam, gặp nhiều khó khăn trong việc theo dõi và biết được các dự thảo chính sách, pháp luật liên quan đến doanh nghiệp mình ở nhiều lĩnh vực khác nhau. Do đó, việc liên kết với các hiệp hội ngành hàng, hiệp hội địa phương để truyền thông và lấy ý kiến các doanh nghiệp thành viên là rất hữu ích.

- Các chuyên gia, nhà khoa học, nhà thực tiễn: Nhóm này có thể cung cấp các ý kiến mang tính khoa học, pháp lý, rất cần thiết đối với các chính sách, pháp luật cơ bản hoặc những vấn đề mang tính kỹ thuật chuyên sâu.

- Các cơ quan, đơn vị truyền thông (báo viết, hình, nói, mạng): Nhóm này có vai trò quan trọng trong việc tạo truyền bá các thông điệp tại đối thoại/hội thảo đến các chủ thể liên quan, tạo dư luận công chúng rộng rãi và tạo sức ép lên các cơ quan có thẩm quyền liên quan đến chính sách đó.

- Các tổ chức liên quan khác.

2. Tổ chức đối thoại

Đối thoại sẽ giúp các doanh nghiệp hiểu được hàm ý chính sách, ý định của các cơ quan quản lý; cơ quan quản lý nhà nước nắm bắt được nguyện vọng, vấn đề từ thực tiễn hoạt động của doanh

nh nghiệp, có thể dự liệu được những tác động tích cực và tiêu cực của một chính sách, pháp luật, là tiền đề cho việc hoàn thiện chính sách, pháp luật một cách thống nhất, minh bạch, hợp lý, khả thi, tạo lập được môi trường kinh doanh minh bạch, lành mạnh, thông thoáng, bình đẳng... bảo đảm quyền tự do kinh doanh của doanh nghiệp.

VCCI tổ chức các cuộc đối thoại giữa chính quyền với doanh nghiệp để kịp thời tháo gỡ khó khăn, vướng mắc cho doanh nghiệp, sửa đổi các quy định pháp luật để tạo thuận lợi cho doanh nghiệp. VCCI đồng chủ trì tổ chức Diễn đàn Doanh nghiệp Việt Nam (VBF), đây là một trong những đối thoại chính sách kinh doanh đầu tiên và lớn nhất tại Việt Nam. VBF quy tụ được rất nhiều doanh nghiệp trong nước và nước ngoài, các tổ chức, nhà tài trợ quốc tế.

Diễn đàn đã thiết lập những kênh đối thoại thường xuyên giữa khối doanh nghiệp tư nhân và Chính phủ, được thừa nhận có vai trò tích cực trong việc cải thiện môi trường kinh doanh tại Việt Nam.

VCCI cũng tổ chức các cuộc đối thoại giữa doanh nghiệp với cơ quan thuế, hải quan, với Bộ Giao thông vận tải và

nhiều cơ quan thẩm quyền khác về từng vấn đề chính sách, pháp luật liên quan trực tiếp đến doanh nghiệp. Đây cũng là một hình thức truyền thông chính sách hiệu quả.

3. Truyền thông bằng các hình thức khác

Ngoài việc tổ chức các hội thảo, đối thoại, tọa đàm có thảo luận trực tiếp giữa các doanh nghiệp và cơ quan soạn thảo/thẩm định/thẩm tra, còn một số hình thức khác rất hiệu quả, đặc biệt, trong bối cảnh tăng cường ứng dụng công nghệ thông tin hiện đại ngày nay. Đây là loại hình cung cấp thông tin có nhiều lợi ích vì tận dụng được sự tiến bộ của công nghệ để tiếp cận với nhiều đối tượng, tiết kiệm thời gian, chi phí.

Thứ nhất, đẩy mạnh truyền thông qua các phương tiện báo chí, truyền thông mạng.

Hiện nay, VCCI đang vận hành nhiều website với các chủ đề khác nhau nhằm cung cấp thông tin pháp lý cho doanh nghiệp, từ các thông tin tổng hợp đến chuyên sâu về dự thảo văn bản quy phạm pháp luật, các quy định mới, chuyên đề pháp luật cho đến các vấn đề pháp luật thương mại quốc tế. Các hiệp hội doanh nghiệp cũng có website riêng

chuyên cung cấp thông tin về từng địa bàn, lĩnh vực cho các doanh nghiệp.

Website chính thức của VCCI, <https://www.vcci.com.vn> có chuyên mục: “Chính sách Pháp luật và Hỗ trợ doanh nghiệp”, đăng tải các thông tin về chính sách, pháp luật và hỏi - đáp trong nhiều lĩnh vực, ở các tình huống cụ thể.

Website của Tạp chí Diễn đàn doanh nghiệp (cơ quan trực thuộc VCCI), <https://www.diendandoanhnhiep.vn> cũng có chuyên mục pháp luật.

Website <https://www.vibonline.com.vn> đăng tải các dự thảo chính sách, văn bản quy phạm pháp luật, tài liệu liên quan (tờ trình, bản thuyết minh, đánh giá tác động của dự thảo, tổng kết quá trình thi hành pháp luật, thông tin soạn thảo...).

VCCI có một trang Facebook không chính thức Pháp luật và Doanh nghiệp đăng tải thông tin tóm tắt về dự thảo chính sách, pháp luật đang được VCCI lấy ý kiến rộng rãi.

Bên cạnh đó, VCCI trực tiếp cử cán bộ hoặc mời chuyên gia tham gia các talkshow, các buổi phỏng vấn, chương trình trên đài phát thanh, đài truyền hình, báo in, báo mạng để trao đổi, thông tin về các dự thảo chính sách, pháp luật có liên quan tới doanh nghiệp.

Thứ hai, truyền thông, lấy ý kiến doanh nghiệp.

Hàng năm, VCCI nhận được hơn 150 đề nghị tham gia ý kiến đối với dự thảo chính sách, pháp luật ở cả cấp trung ương và địa phương, việc tổ chức hội thảo, hội nghị hay đối thoại trực tiếp là thiếu tính khả thi, do đó, VCCI còn lấy ý kiến doanh nghiệp qua website, công văn, email, qua các đầu mối hiệp hội, các nhóm công tác. Việc lấy ý kiến này thường kèm theo một bản tóm tắt những chính sách, quy định tác động lớn, thay đổi so với quy định hiện hành hoặc đặt thêm các trách nhiệm, nghĩa vụ đối với doanh nghiệp. Đây cũng là một hình thức truyền thông chính sách hiệu quả.

4. Truyền thông thông qua sự phản hồi tích cực của cơ quan soạn thảo

Tính minh bạch trong công tác xây dựng pháp luật ngày được nâng cao, tuy nhiên, còn nhiều vấn đề cần cải thiện.

Điều 36 Luật Ban hành văn bản quy phạm pháp luật năm 2015 (sửa đổi, bổ sung năm 2020) (lấy ý kiến đối với đề nghị xây dựng luật, pháp lệnh) quy định cơ quan, tổ chức, đại biểu Quốc hội lập đề nghị xây dựng luật, pháp lệnh có trách nhiệm:

- Đăng tải báo cáo tổng kết, báo cáo đánh giá tác động của chính sách trong đề nghị xây dựng luật, pháp lệnh trên Cổng thông tin điện tử của Quốc hội đối với đề nghị xây dựng luật, pháp lệnh của Ủy ban Thường vụ Quốc hội, Hội đồng dân tộc, các Ủy ban của Quốc hội, đại biểu Quốc hội, Cổng thông tin điện tử của Chính phủ đối với đề nghị xây dựng luật, pháp lệnh của Chính phủ, cổng thông tin điện tử của cơ quan, tổ chức có đề nghị xây dựng luật, pháp lệnh. Thời gian đăng tải ít nhất là 30 ngày.

- Lấy ý kiến Bộ Tài chính, Bộ Nội vụ, Bộ Ngoại giao, Bộ Tư pháp và cơ quan, tổ chức có liên quan, đối tượng chịu sự tác động trực tiếp của chính sách và giải pháp thực hiện chính sách trong đề nghị xây dựng luật, pháp lệnh. Trong trường hợp cần thiết, tổ chức họp để lấy ý kiến về những chính sách cơ bản trong đề nghị xây dựng luật, pháp lệnh.

- Tổng hợp, nghiên cứu, giải trình, tiếp thu các ý kiến góp ý; đăng tải báo cáo giải trình, tiếp thu trên cổng thông tin điện tử quy định tại khoản này.

Điều 57 Luật Ban hành văn bản quy phạm pháp luật năm 2015 (sửa đổi, bổ sung năm 2020) (lấy ý kiến đối với dự án luật, pháp lệnh, dự thảo nghị quyết)

quy định: “1. Trong quá trình soạn thảo văn bản, cơ quan, tổ chức, đại biểu Quốc hội chủ trì soạn thảo phải lấy ý kiến đối tượng chịu sự tác động trực tiếp của văn bản và cơ quan, tổ chức có liên quan; nêu những vấn đề cần xin ý kiến phù hợp với từng đối tượng lấy ý kiến và xác định cụ thể địa chỉ tiếp nhận ý kiến; đăng tải toàn văn dự thảo văn bản và tờ trình trên cổng thông tin điện tử quy định tại điểm a khoản 1 Điều 36 của Luật này và của cơ quan, tổ chức chủ trì soạn thảo trong thời gian ít nhất là 60 ngày, trừ những văn bản được ban hành theo trình tự, thủ tục rút gọn, để các cơ quan, tổ chức, cá nhân góp ý kiến. Trong thời gian dự thảo đang được lấy ý kiến, nếu cơ quan chủ trì soạn thảo chỉnh lý lại dự thảo văn bản mà khác với dự thảo đã đăng tải trước đó thì phải đăng lại dự thảo văn bản đã được chỉnh lý; Đối với trường hợp lấy ý kiến bằng văn bản, cơ quan, tổ chức được lấy ý kiến có trách nhiệm trả lời bằng văn bản trong thời hạn 20 ngày kể từ ngày nhận được đề nghị góp ý kiến; 2. Ngoài đăng tải để lấy ý kiến theo quy định tại khoản 1 Điều này, việc lấy ý kiến có thể thông qua hình thức lấy ý kiến trực tiếp, gửi dự thảo đề nghị góp ý kiến, tổ

chức hội thảo, tọa đàm, thông qua các phương tiện thông tin đại chúng; 3. Cơ quan, tổ chức chủ trì soạn thảo có trách nhiệm tổng hợp, nghiên cứu, tiếp thu các ý kiến góp ý và đăng tải nội dung giải trình, tiếp thu trên Cổng thông tin điện tử của Chính phủ và cổng thông tin điện tử của cơ quan, tổ chức mình để Nhân dân biết”.

Tuy nhiên, trên thực tế, những thông tin giải trình ít khi được công khai, làm cho những doanh nghiệp, tổ chức đã góp ý không biết ý kiến của mình có được tiếp thu, tiếp thu đến mức độ nào, chính sách, quy định khi được thông qua có thay đổi như thế nào so với phiên bản được truyền thông/lấy ý kiến.

Trong khảo sát Chỉ số môi trường kinh doanh cấp tỉnh (PCI) hàng năm do VCCI tiến hành từ năm 2005, thì chỉ số minh bạch luôn có điểm thấp và ít được cải thiện.

Để tăng cường tiếp cận thông tin dự thảo chính sách, pháp luật cho các doanh nghiệp Việt Nam, đề xuất một số giải pháp sau:

- Về tăng cường tính minh bạch: Cơ quan chủ trì soạn thảo cần phối hợp hiệu quả với các tổ chức đại diện doanh nghiệp trong đối thoại, tổ chức lấy ý kiến

doanh nghiệp; nâng cao trách nhiệm phản hồi.

- Về nội dung: Thông tin cần được cung cấp một cách đầy đủ, phù hợp với từng nhóm đối tượng.

- Về cách thức: Tăng cường truyền thông rộng rãi về các địa chỉ đăng tải thông tin để doanh nghiệp, người dân nắm bắt kịp thời; thông qua các sự kiện đối thoại, hội thảo, hội nghị lấy ý kiến góp ý dự thảo chính sách; thông qua các phương tiện thông tin đại chúng một cách xúc tích, nêu bật nội dung chính sách. Tận dụng sức mạnh công nghệ thông tin.

- Về đối tượng: Chú trọng hơn truyền thông cho các doanh nghiệp nhỏ, siêu nhỏ là các doanh nghiệp có ít cơ hội và năng lực hơn các doanh nghiệp khác.

- Về nâng cao năng lực: Truyền thông về vai trò và quyền của các doanh nghiệp trong tham gia góp ý xây dựng chính sách, pháp luật; tăng cường vai trò của các tổ chức đại diện doanh nghiệp trong công tác truyền thông dự thảo chính sách.

Để quyền làm chủ của người dân ngày càng trở nên thực chất, phù hợp với yêu cầu thực tiễn, với tinh thần “dân biết, dân bàn, dân làm, dân kiểm tra, dân giám sát, dân thụ hưởng”, việc truyền thông chính

sách nói chung, truyền thông chính sách có tác động lớn đến xã hội trong quá trình xây dựng văn bản quy phạm pháp luật nói riêng được coi là một trong những giải pháp hữu hiệu, cần thiết và cấp bách hiện nay. Hoạt động truyền thông chính sách có tác động lớn đến xã hội trong quá trình xây dựng văn bản quy phạm pháp luật được tiến hành song song, đồng thời, không thay thế quy trình lấy ý kiến về dự thảo văn bản quy phạm pháp luật theo quy định hiện hành, mà có tính chất hỗ trợ, giúp cho công tác xây dựng pháp luật đạt hiệu quả, góp phần tạo đồng thuận trong đời sống, xã hội.

Việc thực hiện Đề án 407 là bảo đảm sự gắn kết chặt chẽ giữa công tác xây dựng pháp luật với công tác tổ chức thi hành pháp luật, phổ biến, giáo dục pháp luật; tạo cơ chế, điều kiện để người dân, tổ chức, doanh nghiệp góp ý, phản biện trong quá trình đề xuất chính sách, xây dựng văn bản quy phạm pháp luật theo hướng lấy người dân, doanh nghiệp làm trung tâm, tăng cường dân chủ, phát huy quyền con người, quyền công dân trong tham gia quản lý nhà nước, quản lý xã hội, hướng tới xây dựng Nhà nước pháp quyền xã hội chủ nghĩa của Nhân dân, do Nhân dân, vì Nhân dân □